

Pr. n. 1933/34 ✓

zároveň dňom 1. septembra so 403 riadkami, pri dodatkovom
zapise bolo zapísaných 5 riadkov. Je to číslo na Slovinky. A
keď tomu ešte ani 15 riadkov chodí do mestianky. Preto nie je
možné prevedieť notariát a okresný úrad o tom, že je nová škola, veľmi
tréba, tieto úrady majú stále dost času. Belam prístupom spr. školy
podal šk. inšpektorátu správu o stave vyjednávaní o staré školy.
Len 1 1/4 roku ležaly case všetky sprisy na notariáte. Také čít
vyhovaroky, že niet penzie ani na pracovok vyrobštemy - 4. 500 - Kč! -
ani na plány, na iné. Aby sa (niekoľko) prialo a vhodný iniciatív, na
týchto úradoch, to nie! Školské veci je v okrese veľmi ťažké, veľmi
malý rájeme, správne by mal byť najväčší, lebo celý kraj je
jako po stránke hospodárskej, tak po stránke kultúrnej, vo všetkom
veľmi pozadu. Neá, nadyj je, že so školy preca len málo
bude. V septembri t. r. dostal výnos referátu, v ktorom sa na
základe schválenia ministerstva uráno povoluje dať vyhotoviť
plány na staré školy na konto špeciálnych štát. subvencie.
Mnohé obhľady už boli zastaralé, bolo treba robiť nové (nie niekoľko-
krát), na nové školy však to stojí. Kedy to ale bude?

Dňom 1. septembra nastala zmena v uč. sboe, prišiel
Anton Cibula, abít. uč. učenie a doč. učiteľka, manželka Václav
Rothauel a Gabriela Rothauelová.

Do dňa 15. septembra bola preložená do Kroupick družina
def. uč. Anetla Průglavá, rod. Kvařová. Na jej miesto nastúpila
21. sept. výp. uč. Mária Carová s doplň. skúškou uč. dopelosti,
má byť škola t. r. všetky sily, kvalifikované.

Tohoto roku bola tu zameraná nezamestnanosť. Mnohí
ľudia pracujú už od jara na trati Staré Čer. Skala - Margecany
pri Zhatovej, ostatní dostali prácu dost neskoro v lete v úseku
u Prakovice. Žrnu na trati u Prakovice malol robotník zarobiť
len asi 11 až 13 - 14 denne, dnes si prídá ani na 20 - Kč. Je ľudia

v diei nesúce. J o práci v baniach prikladajú potencionálne
správy. 30. júla 1933 bola na aukcie v Dobruj ustanovená
akc. spoločnosť „Montania“, ktorá má oviviti ruch v stredoslo-
venských baniach. Jedná sa o stavbu medenej huty, ktoré
by sa sístrelila veľká med. Zrúta z okolitých bani. Je
keba kapitálu asi 10 mil. Kč. Za tým účelom sú vyda-
né obznan a iný ráznym spôsobom majiteľ hárky, ktoré budú
postavené v novembri 1933. Nov štát medenej huty nemá.
Španielska med. ruda, prepracovaná asi na 22-23%, došla sa
do Ruskúka a odiaľ čista sa kupovala, prečo, veľmi sťa-
žená. Postavení med. huty v blízkosti med. bani by sa
ušetilo mnoho na dopravu a potom, štát by s medou
nebol závislý od cudzieho štátu. Doiaľ je pre vec v ro-
kochyňač činnosť malé porovnanie. Narodohospodársky
sbor Podtatranský však pilne reaguje a patrí k činnosť
o dôležitosti med. huty informuje. Taktu stare vedúce práce
a súd ho i zabral t. č. asi 70 rány, bývalý radca v. v.
ing. Ferdinand Krause. Tento páu bol vedúci hlavných
závodov do konca r. 1930, on sám sa pričínal o to, že v roku
1923 sa opäť hna začalo pracovať. Púškonevská firma,
ktorajna majiteľka závodov, chcela z iných dôvodov prave
rastant, ale ban. radca F. Krause vždy dokázal, že podnik
je aktívny, bol preto so sľubú prepustený a sa S. meniacov
bol prave v závodoch celkom rastaceny a stojí doiaľ.
Firma nechce dať na nič ani labera, predstavujú sa všetky
momé veci, ^(12.X.1933) dvostrna pr. i medene (inhuje) elektrické drof,
aby bolo alespaň niečo na výplatu (7) niektorim členom
rányj rady, ktorí hajú povrchú práce. Pošla akéhoni
predpian kto nemá byť so sľubú prepustení, inakne ne by
asi si nepracovali. Ale robia na úver, dostanú len asi 50 až 70%
mestane, ostatné sa im musí k oboru. Tu na tom hajú, ako

drúhí, celkom prepustení.

Ostava 28. a 30. oktobra sa vydarila. I prostý ľud saína chápať význam týchto dní, naráti sa stavosti vedy vo väcson a väcson počte. Téhož roku sa prvý raz k oslavám prídruil miestny Šbor dobrovolných hasičov a to s veľkým nadšením. (Hasičský šbor bol založený r. 1925, riadne organizovať sa však začala až r. 1933.)

Školské deti predmierly sprvu a báne. Školský učiteľ bol obč. uč. August Čibula. Pri rokovanií ostavy bol predaný hold čsl. vlájke (práporu), čo na prítomných síbe zapôsobil.

Výnosom ref. miarou z 25. IX. a 10. X. 1933, č. 76.896/I. 33 a č. 79.353/I. 33 byly Alžbeta Bernusová a Gabriela Rothauerová ustanovené defín. učitelkami podľa § 4/104/26. Má se škola 5 defín. uč. uč.

Koncom oktobra začala medzi riadkou prebiehať spála, v miestk rov. „šarlach“. Tá na niekoľko prípadov, mala ľahký priebeh. Len niekoľko detí v predškolskej učku onemocelo. Epidémia spály sa hiala až po 3 mesiace. Súčasne začal trápiť deti čierny kašel, (rov. románsky) na ktorý tiež niekoľko malých detí onemocelo, školák však riadny. Choroba sa rýchlyovala jedinele, keď sa už niekoľko riadk z nej zotavoval, ochorel však druhý a preto škola už zotavená nebola. Širostenci chýjok riadkov museli byť tiež v školy vyhlásení, čím škol. dochádzka veľmi kypela.

Vo dnoch 5. až 9. novembra 1933 učiteľstvo škol. inšp. II. v Hlenciach a Sp. N. tři usporiadalo zájazd na Moravu a síce do pokusných škol vo Zlíne. Taktí potom bol usporiadany zájazd na normálne školy v Uh. Hradišti a na niekoľko menších škol v okolí Zlína. Výpramu nestol ján školský

inspektor Martin Čiřík z Koscic II. a panou prof.
Josefom Theodom, civ. uč. z Sp. N. Vii. Z br. sboru
sa zajaadu zúčastnili Miloslav Pochaný, Ruzena Pod-
horská, Eugen Baňas a Václav Rothmanel.

Každý z účastníků si doniesol veľmi cenné poznatky,
jak z tanajších škôl, tak z organizácie práce a zo života
vo Zlíne a okolí vôbec.

Prijatie výpravy a vjezd Slovenska bolo vďaka veľko-
lepej a srdečnej. Tak na pr. v sluskom Lokse - v soko-
lanii privítali výpravu jedni z prvých dobrovoľníkov, ktorí
r. 1918 obsadzovali Slovensko proti Maďarom. Na povest'
lektor predviedli svoje najlepšie cviky, známe sluské borci
na narád' a pr. Po cizom Lokse zabrali a rozpisovali spú-
stu slovenských piesní, ktoré ani mnohý mladý Slovák
neruá. Težko ich, se mohli dokažat svojím zájmom o Slovensko.
To bolo 6. XI., 7. XI. večer zase po hospitalizácii v Uh. Hra-
dišti smer všetko učiteľstvo tohoto okresu prišlo pozdraviť
slovenskú výpravu. Všetko učiteľstvo, z ktorého radu pochá-
dala i pr. prof. Theoda, pričinná sa najväčšou mierou o usku-
tônenie tejto výpravy, je predchudšou duchom našich
národných velikánov, pochádzajúcich z tohoto kraja.
Vhodnými a uprivenými prejavmi bola čsl. vzájomnosť a
jednota medzi zúčastnenými evasne utvorená. 8. XI.
Bátové ráno a mesto Zlín daly na povest' lektor
starara večeru, ktorý sa zúčastnili všetci predst' miestni
sluskí učiteľstvo a zástupci miestnych slovenských
školníkov. Celý večer podobne vyjel pre čsl. jednotu.

Vychodoslovenští učitelé návštěvou ve Zlíně

(K článkům na 3. straně.)



Na obrázku vidíme shromáždění učitelstva před budovami zlínských Masarykových škol. Uprostřed skupiny jsou čelní representanti národního a měšťanského školství, p. školní inspektor Orišek za východní Slovensko a p. ředitel Vrána za školství zlínské.

Sto učitelů z východ. Slovenska na zlínských školách

V neděli 5. listopadu večer přijelo do Zlína 105 učitelů z Košic a okolí a ze Spišské Nové Vsi, aby si prohlédlo práci na zlínských školách. Kromě úterka, kdy navštívili slovenští učitelé školy v Uher. Hradišti, hospitovali od pondělka až do čtvrtka na zlínských pokusných školách obecně a měšťanské. Při přátelské besedě ve středu večer, kdy se sešli ve Společenském domě slovenští hosté se zlínskými učiteli, shrnul účel návštěvy a zhodnotil její praktický výsledek ředitel zlínských pokusných škol St. Vrána těmito slovy:

Je zřejmo, že Vás do Zlína vedla idea bratrské vzájemnosti mezi Čechy a Slováky. Až do převratu byly tyto dvě větve téhož národa uměle rozdělovány státní úpravou Předlitavska a Zalitavska. Sotva však nastala možnost národního osvobození za světové války, hned spojili se ve spolupráci Češi i Slováci, jak je nejlépe vyjádřeno jmény Masaryk, Beneš, Štefánik. Rovněž i po převratu, kdy vyvstalo nebezpečí ze strany našich maďarských sousedů, uhájili Slováci i Češi nově dobytou svobodu svor-

nou obranou. A tak bude i vždycky v budoucnu, že ruku v ruce budeme spolupracovat a vzájemně se podporovat nejen v obraně nabyté svobody, ale — a to hlavně — v tvůrčí práci na zdokonalování našeho státu. Myšlenka československé vzájemnosti byla tedy jedním z motivů, proč jste nás navštívili.

Druhým důvodem Vaší návštěvy jest idea práce. Práce všechny lidi sblízuje. Ve Zlíně se pracuje, ke Zlínu upírají se zraky mnoha tisíců, kteří chtějí pracovat a žít a ve Zlíně je v důsledku toho výborné prostředí pro budování nové výchovy a nové školy. Tuto práci jste si prohlédli a neváhám prohlásit, že jste jednali zcela v duchu zlínském, jestliže jste se rozhodli, že i na Slovensku založíte několik podobných pokusných škol, jako máme ve Zlíně. Toto Vaše rozhodnutí pokládám za nejcennější výsledek Vaší milé návštěvy a jménem zlínských učitelů Vám slibuji, že zůstaneme s vámi i nadále ve spojení k prospěchu našemu i Vašemu.



Slovenští učitelé se loučí se Zlínem

Tohoto týdne prodlávalo ve Zlíně na studijní návštěvě 105 učitelů a učitelek z východních částí Slovenska, polského a maďarského pohraničí, aby poznali zlínské pokusné školství a vnikli do jeho nových, odlišných metod výchovy a učení.

Po tři dny zaplňovali slovenští hosté, učitelé a učitelky se svými kolegy z německých a maďarských škol zlínské učebny, přihlíželi vyučování a konferovali s učiteli zlínskými, kteří je ochotně seznamovali s novými směry, jimiž se ubírá zlínská školní výchova a s dosavadními výsledky této práce.

V předposlední den jejich pobytu ve Zlíně, ve středu 8. listopadu, uspořádán byl ve Společenském domě večer na rozloučenou.

Ve 20 hodin sešlo se ve II. kavárně Spol. domu na 250 osob. Mimo všechny slovenské hosty byli přítomni starosta města p. D. Čipera, náměstek starosty p. J. Zavrtálek, zástupci Štefánikovy společnosti ve Zlíně a slovenského kroužku Bradlo a učitelstvo všech zlínských škol se svými řediteli.

Po společné večeři vystřídal se v projevech postupně řed. Horák za učitelskou Jednotu Komenský, p. Stark, který pozdravil své krajanů jménem Slováků, žijících ve Zlíně, dále dr. Blažek za zlínský odbor Štefánikovy společnosti. Po nich učinil k slovenským hostům starosta města Zlína p. D. Čipera tento projev:

Milí hosté!

Vítám Vás ve Zlíně. Žijeme několik kroků od hranic a přece se jen málo známe. Jsou to jednak přírodní překážky — neschůdné kopce, které nás dělí — a je to lidská nevěře, která po staletí udržovala tuto izolaci.

Za patnáct let republiky se, bohužel, poměry mnoho nezměnily. Uherská hranice, izolující nedostatkem komunikací Moravu od Slovenska, trvá stále.

K vzájemnému poznání a sblížení není však třeba silnic, ale především dobré vůle.

Přišli jste k nám a tím jste ukázali s Vaší strany tuto dobrou vůli. I s naší strany jde Vám vstříc stejně otevřené srdce, stejně dobrá vůle.

Je nám zvlášť milé, že jste právě Vy, učitelé, našli cestu k nám.

Učitel je to, který buduje nového člověka, nového občana, učitel tvoří lepší, silnější stát. My, ve Zlíně, věnujeme velikou péči školám. Ale nejsou to jenom budovy a zařízení, čeho si nejvíce ceníme.

Nejcennějším je pro nás způsob, jakým jsou naše děti vychovávány a poměr našich učitelů k dětem.

Vážíme si našich učitelů. Ceníme si jich proto, že se nerozpakujeme opustit staré zvyky, staré tradice a vzali na sebe ochotně všechny těžkosti hledání nových cest, těžkosti průkopníků.

V našem zlínském školství poznávají učitelé naši práci a spolupracují s námi, rodiči. Výchova školní nebyla by úplnou, kdyby nebyla doplněna výchovou doma, v rodině.

Je třeba, aby učitel poznal prostředí a práci, které budou jednou živobytím žáků, jež vychovává.

Není důležitým množstvím vědomostí, které žák získá. Mnohem důležitějším jest, vybudovati zdravého, silného, sebevědomého občana.

Snážíme se z žáků vychovati lidi, kteří mají důvěru v sebe, ve svou práci, ve svůj národ a stát.

Na projev starosty města odpověděl vedoucí výpravy slov. učitelů, školní inspektor, p. Orišek.

Jménem všech hostů poděkoval za ochotu, s níž jim vyšel vstříc Zlín a jeho učitelé. Zdůraznil, že si slovenští učitelé odnášejí ze



Prvá pečovateľská škola na starostovanie o deti
2.500-ke. Bolo od 6. febr. do 12. marca starostované 160
detí (1/4 l. mlieka a 10 dkg chleba denne.) Aby vyman
mä toto starostovanie, vidno z toho, že niektoré deti za tak
krátky čas prirástli na váhu až 1-kg. Škoda len, že
starostovanie pre nedostatok penziei trvá vždy tak krátko.

Dňa 22. februára sa uskutočnil dlhší čas v škole
Juraj Slovinský, mladší, snáď po posledných spály.
Bol mu vypravený pohreb.

Program osláv narodenia pána prezidenta T. G.
Masaryka bol sprevádzaný detským divadlom, hra:
„Hlupý Jano v rakhatom samku.“ Hlavnou roľou sa
obrátila uč. uč. Mária Carová.

30. 1. 34.

Marija
Carová

Dňa 4. apríla 1934 nastúpila uč. uč. Gabriela Rothauelová
3 mes. materku dovolenú. Na jej zastupenie bola vyhlásená
uč. uč. Věra Furdá, ktorá nastúpila službu 20. apríla 1934.
9. mája 1934 však bola odvolaná a ustanovená na št. miest. škole
v Krompachách. Učit. sbor musel potom zastupovať až do
konca šk. roku.

Dňa 4. mája bola zachovaná pamiatka spomienka na gen.
M. A. Štefánika. O význam národného hrdinu prehovril
uč. uč. Václav Rothauel, ostatný program vyplnil uč. uč.

Dňa 27. mája 1934 bol radostný sviatok matiek, spojený
s detským majálesom. O význam matiek prehovril uč. uč.
M. Rothauel a hlavne deti samy, ktoré rôznymi nichými
výstupami svoje maminky učili. K sprevádzaniu progra-
mu prispel krompachský spevokol ex. vedený p. uč. Turka
v Krompachách. Slovianka po prvý raz počula spievať národné
piesne vlastnou. Slávnosť sa vydarila.



—1934.—

Na obrázku je komisia, pracujúca na zostavení def. podrobných učebných osnov dňa 12. mája 1934 na záhrade št. l. vonk. školy v Krompachách.

Čláva: Eugen Andráško, spr. št. l. školy v Zákarovciach, Štefan Tóth, spr. št. l. šk. vonk. v Krompachách, Štefan Hudač, uč. r. k. l. šk. v Kluknave, Štefan Rakos, uč. št. l. šk. vnút. v Krompachách, Martin Čisek, škol. inšp., Vojtech Bandteuch, uč. št. l. šk. vonk. v Krompachách, Eugen Baňas, uč. št. l. šk. v Niž. Sloninkách, Miroslav Prochovský, spr. št. l. šk. v Niž. Sloninkách, a Štefan Štriko, uč. št. l. šk. v Zákarovciach.

V. a VI. trieda usporiadala 12. júna 1934 výlet do Gúš. Prochasia. Ostatné triedy si urobily výlet na Galunas dňa 23. júna 1934.

Prehliadku školy vykonal pán škol. inšpektor Martin Čisek 30. mája 1934 s úplnou spokojnosťou svojej i uč. stavu. Len škol. budova sa porušila.

Školný rok 1933/34 bol zakončený 28. júna 1934.

Z príhram škol. inšpektorátu

je na vecni pamiatku obiena "Deklaracia
slovenskeho narodu" z 30. oktobra 1978.

DEKLARÁCIA SLOVENSKEHO NÁRODA.

Zastupitelia všetkých slovenských politických strán, shromaždení dňa 30. okt. 1918 v Turčianskom Sv. Martine a organizovaní v Národnú Radu slovenskej vetvy jednotného československého národa, trvajú na zásade samourčovacieho práva národov, prijatej celým svetom. Národná Rada vyhlasuje, že v mene československého národa bývajúcего v hraniciach Uhorska, je jedine ona oprávnená hovoriť a konať. Nie je na to oprávnená uhorská vláda, ktorá za celé desaťročia nepoznala vážnejšej úlohy, ako potlačovať všetko, čo je slovenské, nepostavila a nedovolila nášmu národu ani jedinej školy, nedovolila, aby sa slovenskí ľudia dostali do verejnej správy a úradov, náš ľud majetkovo ničila a vykorisťovala svojou stredovekou feudálnou systavou a politikou.

Nie sú oprávnené na to, aby v mene slovenského ľudu hovorily ani tie tak zvané zastupiteľské sbory, ktoré sú zostavené na základe uzkeho volebného práva, nedopúšťajúceho prejaviť vôľu národa, pozostávajúce z ľudí, ktorí vzdor nariadeniu zákona nedopustili na výboroch čisto slovenských stolíc ani len slovenského slova.

Nie sú na to oprávnené ani také ľudové shromaždenia, ktoré vynášajú uzavretie pod tlakom cudzieho násilia.

V mene slovenského národa na Slovensku oprávnená je teda hovoriť jedine Slovenská Národná Rada.

Národná rada česko-slovenského národa v Uhorsku obydleného osvedčuje :

Slovenský národ je čiastka i rečove i kultúrnohistoricky jednotného česko-slovenského národa. Na všetkých kultúrnych bojoch, ktoré viedol český národ a ktoré ho urobily známym na celom svete, mala účasť i slovenská vetev.

Pre tento česko-slovenský žiadame i my neobmedzené samourčovacie právo na základe úplnej neodvislosti. Na základe tejto zásady prejavujeme svoj súhlas s tým novoutvoreným medzinárodným právnym položením, ktoré dňa 18. okt. 1918 formuloval predseda Wilson a ktoré dňa 27. okt. 1918 uznal rakusko-uhorský minister zahraničia. Žiadame okamžité uzavretie pokoja a síce na všeludských kresťanských zásadách, aby pokoj bol taký, že by medzinárodnoprávnymi zárukami znemožňoval ďalšiu vojnu a ďalšie zbrojenie.

Sme presvedčení, že náš snaživý a nadaný slovenský národ, ktorý vzdor neslýchanému útisku dospel na taký stupeň národnej kultúry, nebude vylučенý z požehnanja pokoja a zo spolku národov, ale i jemu bude popriate, aby sa dľa svojho rázu mohol vyvinovať a dľa svojich síl prispel ku všeobecnému pokroku človečenstva.

Zo zasadnutia Slovenskej Národnej Rady

v Turčianskom Sv. Martine 30. oktobra 1918.

Karol A. Medvecký, v. r.

Matúš Dula, v. r.

tajomník Slovenskej Národnej Rady.

predseda Slovenskej Národnej

Rady.